

ЖОВТНЕВЕ

(Пляшева)

Біля витоку річки Пляшівка розташувалося село Жовтневе (колишня Пляшева). До нього також належать хутори Мулики, Рябуші, Кошицьки, Грядки, Хмарі.

Перші відомості про село датуються другою половиною XVI ст. Тоді воно називалося Пляшева чи Пляшова. В "Історико-статистических описаниях церквей и приходов Волынской епархии" Н.І. Теодоровича подаються відомості про церкву, яка була збудована 1718 року. Існують різні версії щодо походження назви села. За однією із них вона походить від слова "пляші", так називали лісі місця на берегах річки Пляшівки, де нічого не росло. За іншою версією, назва походить від власного імені: козак Плящ, тікаючи від польського гніту, поселився на березі маленької річки і заснував своє господарство. Є ще й інша версія, річка саме тут брала початок, тож тут було дуже багато джерел, і вода завжди плескала, "плясала".

Колісь основним заняттям місцевих селян було землеробство, згодом – садівництво і пасічництво. Ґрунти тут піщані та супіщані, тому й вирощували в основному жито, гречку, городину. В кінці XIX – поч. XX ст. село потопало у вишневи садах, які давали щедрий урожай і приносили прибуток у сім'ї.

1911 році в Пляшеві Козинській було 172 двори і 705 жителів. Найкращі землі знаходились у володінні поміщиків. У 1913 році в селі проживали поміщики Малиновські - Вікентій і Бекон, які тримали 151 десятину землі, окрім них - Малиновський Володимир – 123 десятини, Малиновська Кароліна – 57 десятин, а найбільше - Мельников Василь – 513 десятин. Саме в них селяни відбували повинності у формі відробітків і оброку.

На початку Першої світової війни населення було евакуйоване у Таврійську та Кримську губернії. З евакуації селяни повертались протягом 1918-1921 років. На місці осель заставали одні згарища. В цей період не було постійної влади в селі. З круговерті десятиліть залишився відомий з того часу факт нападу селян на пана Пашинського в 1919 році. Пашинський утік, а селяни розділили його добро. Учасників цього нападу судив військовий трибунал, а 14 організаторів нападу розстріляли.

Після радянсько-польської війни село опиняється під владою панської Польщі. Його підпорядкували Козинському повіту, де владні функції виконував війт, а в Пляшеві Козинській головним був солтис (збирач податків). Селяни потерпали від важкого соціального і національного гніту. Проводилось ополячення населення. З цією метою в 1923 році тут відкрили польську школу. Першою вчителькою у ній була російська емігрантка Коб'юкова. Діти вивчали польську та українську мови, арифметику, Закон Божий. Проте можливість учитися мали не всі. Українцям, навіть з відповідною освітою, роботу було знайти важко.

Придушувався будь-який прояв національно-визвольного руху, вільнодумство, самобутність українців. Характерним в історії села був такий випадок. В одну із роковин Берестецької битви молоді українці Пляшеви Козинської наперекір заборонам влади одягли вишивані сорочки і вирушили на Козацькі могили, тим самим кинувши виклик полякам. За цей вчинок молоді патріоти були суворо покарані.

Як протидія польській владі, у селі виникали політичні та громадські організації. Довгий час тут діяв досить сильний осередок КПЗУ, активними членами якого були М.І.Хмара, П.І.Гамера, В.О.Гамера, Ю.А.Трачук. Велику роботу серед населення проводив осередок "Просвіти". Молодь із задоволенням організувала концерти, готувала вистави, використовуючи для репетицій приміщення старої клуні.

Постійно діяла в селі і церква, до якої українці ходили молитися. Хоча і тут були свої обмеження – перед початком служби Божої обов'язково виконувався польський гімн. Керував церковним хором молодий регент, який був палким патріотом свого народу, бо під час церковних репетицій таємно учив хористів українських народних

пісень, яких знав безліч. При тому, ризикуючи своєю посадою, вивчив з учасниками хору український гімн "Ще не вмерла Україна".

В 1933 році, після вересневих подій, була створена сільська рада. Її головою обрали М.Хмару, а секретарем – І.Мулику. Незадовго до радянсько-німецької війни у селі виникає сільськогосподарська артіль під назвою "Нове життя". Її очолює О.Зубкевич. Хутори ж, розкинуті поблизу села, об'єдналися в колгосп "Більшовик".

Розпочалася війна. У 1942 році у Дубняській тюрмі було розстріляно П.Гамеру, М.Хмару, Ю.Трачука, В.Гамеру. В селі фашисти спалили 3 будинки, в яких загинуло четверо людей. Багато сільської молоді було вивезено на роботу до Німеччини.

На фронтах війни боролися 127 жителів села, з них додому повернулося – 60. За мужність і героїзм, проявлені в боях, їх було нагороджено орденами і медалями. У селі споруджено обеліск на честь загиблих.

19 березня 1944 року фашистів було вигнано з села. У боях за нього загинуло сім воїнів Червоної армії. Вони поховані у братській могилі в Радивиліві.

По війні відновлюється мирне життя сільських трудявників. На території села знову організовується колгосп. Головою колгоспу "Нове життя", селяни обирають С.Стрільчука. На той час у господарстві було 7 пар коней, 9 корів. У 1945 році відкривається для селян хата-читальня. Її першим завідувачим був Олексій Зубкевич.

З року в рік росло і розвивалося господарство, ставали вагомими його здобутки. У склад делегації Червоноармійського району, яка була на ВДНГ у Москві, входила і ланкова колгоспу 1 Травня (таку назву отримали у той час уже об'єднані господарства "Нове життя" та "Більшовик") Катерина Хасцька. В 1967 році високим показником добивається ланкова Параскева Мацюк. Її портрет заносять на районну дошку Пошани. Згодом доярка цього господарства Лідія Кравчук встановлює незнаний до цього в районі рекорд надів від корів, в середньому від кожної – по 4123 кг молока. Серед правофлангових соціалістичного змагання, які добились найбільшої продуктивності праці, була також доярка з Жовтневого Ганна Зубкевич. Такі були реалії та цінності тогочасного життя.

В 1963 році село перейменовують на Жовтневе. У 70-80-х роках у Жовтневому споруджують приміщення Будинку культури, контори колгоспу, сільської ради, дитсадок, школу, торговий центр, фельдшерсько- акушерський пункт. В 90-х роках всі вулиці села асфальтують, прокладають водогін.

Алла САДОВНИК,
студентка факультету
журналістики
Львівського національного університету.